

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2015. gada 11. novembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — LESD 107. un 108. pants — Valsts atbalsts — Atbalsts, kas piešķirts, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punktu — Dalībvalsts tiesas nolēmums, ar ko konstatēta šo atbalstu piešķiroša līguma spēkā esamība — Res judicata spēks — Atbilstīga interpretācija — Efektivitātes princips

Lieta C-505/14

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Landgericht Münster* (Minsteres apgabaltiesa, Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2014. gada 17. septembrī un kas Tiesā reģistrēts 2014. gada 12. novembrī, tiesvedībā

Klausner Holz Niedersachsen GmbH

pret

Land Nordrhein-Westfalen .

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: pirmās palātas priekšsēdētāja R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], kas pilda otrās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši Ž. L. da Krušs Vilasa [*J. L. da Cruz Vilaça*], A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] (referents), K. Likurgs [*C. Lycourgos*] un Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*],

ģenerālvokāts P. Mengoci [*P. Mengozzi*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Klausner Holz Niedersachsen GmbH* vārdā – *D. Reich, Rechtsanwalt*,

— *Land Nordrhein-Westfalen* vārdā – *G. Schwendinger, Rechtsanwalt*,

— Eiropas Komisijas vārdā – *R. Sauer, T. Maxian Rusche* un *P.-J. Loewenthal*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklausišanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – vācu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par LESD 107. un 108. panta, kā arī efektivitātes principa interpretāciju.
- 2 Šis lūgums ir ticis iesniegts tiesvedībā starp *Klausner Holz Niedersachsen GmbH* (turpmāk tekstā – “*Klausner Holz*”) un *Land Nordrhein-Westfalen* (Ziemeļreinas–Vestfālenes federālā zeme, turpmāk tekstā – “*Land*”) saistībā ar to, ka *Land* neizpildīja ar *Klausner Holz* noslēgtos kokmateriālu piegādes līgumus.

Vācijas tiesības

- 3 Civilprocesa kodeksa (*Zivilprozessordnung*, turpmāk tekstā – “*ZPO*”) 322. panta 1. punkta “Materiālais *res judicata* spēks” teksts ir šāds:

“Spriedumi iegūst *res judicata* spēku tikai tad, ja ir izlemts ar prasību vai pretprasību izvirzītais prasījums.”

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

- 4 2007. gada 20. februārī *Klausner* grupa, kurā ietilpst *Klausner Holz*, un *Land* Mežu pārvalde noslēdza kokmateriālu piegādes līgumu. Saskaņā ar šo līgumu *Land* uzņēmās laikposmā no 2007. līdz 2014. gadam pārdot *Klausner Holz* noteiktu daudzumu kokmateriālu par fiksētām cenām, kas atkarīgas no kokmateriālu izmēra un kvalitātes. Tāpat *Land* uzņēmās tos nepārdot citiem par cenām, kas ir zemākas, nekā noteikts līgumā.
- 5 2007. gada 17. aprīlī *Klausner Holz* un *Land* noslēdza 2007. gada 20. februāra līgumu papildinošu “pārdošanas pamatlīgumu” (turpmāk tekstā kopā – “attiecīgie līgumi”).
- 6 Tā paša gada pirmajā pusgadā *Land* noslēdza kokmateriālu piegādes līgumus arī ar sešiem citiem lieliem skujkoku iepircējiem attiecībā uz laikposmu no 2007. gada attiecīgi līdz 2011. un 2012. gadam un vienā gadījumā pat līdz 2014. gadam. Atbilstoši šiem līgumiem par vēja gāztu koku piegādi 2007. un 2008. gadā noligtās cenas bija līdzīgas cenām, kas noteiktas attiecīgajos līgumos, kurpretim cenas par svaigi cirstu koksni, sākot no 2009. gada, parasti bija augstākas nekā attiecīgajos līgumos noteiktās cenas, neņemot vērā šo cenu pielāgošanas iespēju ar konkrētiem nosacījumiem un noteiktās robežās.
- 7 2007. un 2008. gadā *Land* nodrošināja *Klausner Holz* kokmateriālu piegādes, taču vēja nolauztu koku iepirkšanas daudzums netika sasniegts. 2008. gadā *Klausner Holz* nonāca finansiālās grūtībās, kas reizēm nozīmēja kavētus maksājumus. 2009. gada augustā *Land* lauza 2007. gada 20. februāra līgumu papildinošo “pārdošanas pamatlīgumu” un, sākot no šī gada otrā pusgada, pārtrauca kokmateriālu piegādi *Klausner Holz* atbilstoši attiecīgajos līgumos paredzētajiem nosacījumiem.
- 8 Ar 2012. gada 17. februāra spriedumu par atzišanas prasību *Landgericht Münster* (Minsteres apgabaltiesa) konstatēja, ka attiecīgie līgumi joprojām ir spēkā. Ar 2012. gada 3. decembra spriedumu *Oberlandesgericht Hamm* (Federālās zemes augstākā tiesa Hammā), izskatot apelācijas sūdzību, apstiprināja šo spriedumu, kam no tā brīža bija *res judicata* spēks.
- 9 Pēc tam *Klausner Holz* cēla iesniedzējtiesā prasību pret *Land*, lūdzot, pirmkārt, lai tiktu piespriesta zaudējumu atlīdzība aptuveni EUR 54 miljonu apmērā saistībā ar 2009. gadā nepiegādātajiem kokmateriāliem un, otrkārt, lai tiktu piegādāti aptuveni 1,5 miljoni steru baltegles koksnes saskaņā ar

attiecīgajiem līgumiem par laikposmu no 2010. gada līdz 2013. gada februārim, kā arī, treškārt, lai saņemtu informāciju tieši par tiem finanšu nosacījumiem, ar kādiem pieci paši lielākie skujkoku iepircēji iegādājās no *Land* gāztās baltegles laikposmā no 2010. gada līdz 2013. gadam.

- 10 Savukārt *Land* iesniedzējtiesā apgalvoja to, ko tā nebija norādījusi *Oberlandesgericht Hamm* (Federālās zemes augstākā tiesa Hammā), proti, ka Savienības tiesības nepieļauj attiecīgo līgumu izpildi, ciktāl šie līgumi ir “valsts atbalsts” LESD 107. panta 1. punkta izpratnē un ir izpildīti, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punkta trešo teikumu.
- 11 2013. gada jūlijā Vācijas Federatīvā Republika informēja Eiropas Komisiju par valsts atbalstu, kas nebija darīts zināms, tas ir, par attiecīgajiem līgumiem, un par šīs dalībvalsts viedokli par atbalsta nesaderību ar iekšējo tirgu. Turklāt 2013. gada oktobrī Komisija saņēma vairāku *Klausner Holz* konkurentu sūdzības, kas ietvēra šos pašus iebildumus par nesaderību.
- 12 Ar 2014. gada 26. maija vēstuli iesniedzējtiesa nosūtīja Komisijai lūgumu sniegt paskaidrojumus atbilstoši Komisijas paziņojumam par noteikumu par valsts atbalstu piemērošanu valsts tiesās (OV 2009, C 85, 1. lpp.). Atbildot uz šo vēstuli, minētā iestāde norādīja, ka, ņemot vērā, kādā posmā ir pēc Vācijas Federatīvās Republikas sniegtās informācijas uzsāktās procedūras, un šī sprieduma iepriekšējā punktā minētās sūdzības, tā nevar formulēt savu galīgo nostāju par Savienības tiesību valsts atbalsta jomā piemērošanu šajā gadījumā un tādas nostājas formulēšana katrā ziņā ir jāatliek līdz lēmuma, ar kuru izbeidz procedūras, pieņemšanai.
- 13 Savukārt iesniedzējtiesa, balstoties uz vairāku attiecīgo līgumu noteikumu vērtējumu, uzskata, ka šie līgumi ir valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, it īpaši tāpēc, ka ar tiem *Klausner Holz* no valsts līdzekļiem tiek piešķirtas priekšrocības un nav ievērots kritērijs par privāto pārdevēju. Tāpat tā atzīmē, ka šis atbalsts neietilpst nevienas grupālā atbrīvojuma regulas piemērošanas jomā un ka tas nav *de minimis* atbalsts Komisijas 2006. gada 15. decembra Regulas (EK) Nr. 1998/2006 par [LESD 107. panta] un [LESD 108. panta] piemērošanu *de minimis* atbalstam (OV L 379, 5. lpp.) 2. panta izpratnē.
- 14 Tātad iesniedzējtiesas skatījumā šis atbalsts ir ticis istenots, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punkta trešo teikumu. Atbilstoši *Bundesgerichtshof* (Federālā Augstākā tiesa) judikatūrai privāttiesību līgums, ar ko, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punkta trešo teikumu, tiek piešķirts valsts atbalsts, ir jāatzīst par spēkā neesošu.
- 15 Tomēr iesniedzējtiesa uzskata, ka tā nevar izdarīt no LESD 108. panta 3. punkta trešā teikuma pārkāpuma izrietošos secinājumus, jo šī sprieduma 8. punktā minētajam *Oberlandesgericht Hamm* (Federālās zemes augstākā tiesa Hammā) 2012. gada 3. decembra spriedumam par atzišanas prasību, ar kuru tā konstatēja, ka attiecīgie līgumi joprojām ir spēkā, ir *res judicata* spēks.
- 16 Šādos apstākļos *Landgericht Münster* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai Savienības tiesības, it īpaši LESD 107. un 108. pants, un efektivitātes princips civillietā par civiltiesiska līguma, ar kuru piešķirts atbalsts, izpildi prasa, lai netiktu ņemts vērā tajā pašā lietā civiltiesību jomā pieņemts, likumīgā spēkā stājies spriedums par atzišanas prasību, ar kuru tiek vienīgi apstiprināts, ka šis civiltiesiskais līgums paliek spēkā, bet netiek aplūkoti noteikumi par atbalstu, ja atbilstoši valsts tiesību aktiem līguma izpilde citādi nevar tikt novērsta?”

Par prejudiciālo jautājumu

- 17 Uzdodot savu jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Savienības tiesības tādos apstākļos kā pamatlietā nepieļauj, ka tādas valsts tiesību normas piemērošana, kurā ir paredzēts nostiprināt *res judicata* spēka principu, valsts tiesai, kas ir konstatējusi, ka tās izskatāmā strīda priekšmetā ietilpstošie līgumi ir valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, kas ticis īstenots, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punkta trešo teikumu, neļauj izdarīt visus no šī pārkāpuma izrietošos secinājumus, jo valsts tiesas nolēmumā, kas ir kļuvis galīgs, ir konstatēts, ka šie līgumi joprojām ir spēkā, pat nepārbaudot, vai ar tiem nav noteikts valsts atbalsts.
- 18 Vispirms ir jāatgādina, ka atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai ar LESD 108. panta 3. punktu ir ieviesta jaunu atbalsta projektu preventīva kontrole (spriedums *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, 25. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 19 Šādi organizēta kontrole paredz, ka tiek īstenots tikai saderīgs atbalsts. Lai sasniegtu šo mērķi, atbalsta projekta īstenošana tiek atlikta līdz brīdim, kad šaubas par tā saderību tiek kliedētas ar Komisijas galīgo lēmumu (spriedums *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, 26. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 20 Šīs kontroles sistēmas īstenošana ir, pirmkārt, Komisijas un, otrkārt, valstu tiesu ziņā, un to attiecīgās lomas ir viena otru papildinošas, lai gan atšķirīgas (spriedums *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 21 Kamēr atbalsta pasākumu saderības ar iekšējo tirgu izvērtēšana ir ekskluzīvā Komisijas kompetencē un tās darbību kontrolē Savienības tiesas, valstu tiesas rūpējas par to, lai līdz Komisijas galīgā lēmuma pieņemšanai tiktu nodrošināta indivīdu tiesību aizsardzība gadījumos, kad valsts iestādes, iespējams, nav ievērojušas LESD 108. panta 3. punktā paredzēto aizliegumu (spriedums *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 22 Tādējādi valstu tiesās var tikt izskatīti strīdi, kuros tām ir pienākums interpretēt un piemērot atbalsta jēdzienu, kas paredzēts LESD 107. panta 1. punktā, it īpaši, lai noteiktu, vai valsts pasākumam, kas veikts, neievērojot LESD 108. panta 3. punktā paredzēto iepriekšējās kontroles procedūru, šī procedūra ir jāveic (šajā ziņā skat. spriedumu *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires* un *Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon*, C-354/90, EU:C:1991:440, 9. un 10. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 23 Valstu tiesu iejaukšanās izriet no tiesās iedarbības, kas ir atzīta LESD 108. panta 3. punkta trešajā teikumā paredzētajam aizliegumam īstenot atbalsta projektus. Šajā ziņā Tiesa ir precizējusi, ka šajā tiesību normā paredzētā īstenošanas aizlieguma tūlītēja piemērojamība attiecas uz ikvienu atbalstu, kas ir ticis īstenots bez paziņošanas (spriedums *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 24 Valstu tiesām ir jānodrošina indivīdiem, ka atbilstoši valsts tiesībām tiek izdarīti visi secinājumi no LESD 108. panta 3. punkta trešā teikuma pārkāpuma gan saistībā ar izpildes aktu spēkā esamību, gan saistībā ar tāda finanšu atbalsta atgūšanu, kas ir piešķirts, pārkāpjot šo tiesību normu vai neievērojot iespējamus pagaidu pasākumus (spriedums *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, 30. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 25 Līdz ar to valstu tiesu uzdevums ir veikt pasākumus, ar kuriem var tikt novērsts atbalsta īstenošanas prettiesiskums, lai atbalsta saņēmējs vairs nevarētu ar to brīvi rīkoties atlikušajā laikā līdz Komisijas lēmuma pieņemšanai (spriedums *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 26 Šajā nolūkā valstu tiesas, konstatējot, ka attiecīgais pasākums ir valsts atbalsts LESD 107. panta izpratnē, kas ticis īstenots, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punkta trešo teikumu, var nolemt vai nu apturēt šī pasākuma izpildi un uzdot atgūt jau izmaksātās summas, vai uzdot veikt pagaidu pasākumus, lai aizsargātu, pirmkārt, attiecīgo personu intereses un, otrkārt, Komisijas vēlākā lēmuma lietderīgo iedarbību (skat. pēc analogijas spriedumu *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, 43. punkts, un rīkojumu *Flughafen Lübeck*, C-27/13, EU:C:2014:240, 26. punkts).
- 27 Šajā lietā iesniedzējtiesa atbilstoši tai noteiktajam uzdevumam ir konstatējusi, ka attiecīgie līgumi ir valsts atbalsts, kas ticis īstenots, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punkta trešo teikumu. Tomēr iesniedzējtiesa uzskata, ka tā nevar izpildīt savu pienākumu izdarīt visus no šī pārkāpuma izrietošos secinājumus, jo *Oberlandesgericht Hamm* (Federālās zemes augstākā tiesa Hammā) nolēmumam par atzišanas prasību, ar ko tiek apstiprināts, ka attiecīgie līgumi joprojām ir spēkā, ir *res judicata* spēks.
- 28 Šajā ziņā, kā izriet no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem, pirmkārt, strīds, saistībā ar kuru tika pieņemts šis *Oberlandesgericht Hamm* (Federālās zemes augstākā tiesa Hammā) nolēmums, nedz tieši, nedz pakārtoti nebija par attiecīgo līgumu valsts atbalsta būtību LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, līdz ar to, kā uzsver iesniedzējtiesa, šo jautājumu neizskatīja ne *Oberlandesgericht Hamm* (Federālās zemes augstākā tiesa Hammā), ne arī *Landgericht Münster* (Minsteres apgabaltiesa), pirmajā instancē izskatot šo pašu strīdu.
- 29 No tā izriet, otrkārt, ka strīda, par kuru *Oberlandesgericht Hamm* (Federālās zemes augstākā tiesa Hammā) pieņēma spriedumu par atzišanas prasību, vienīgais priekšmets bija prasība atzīt, ka attiecīgie līgumi neatkarīgi no tā, ka *Land* tos ir lauzusi, joprojām ir spēkā. Turpretim tā strīda priekšmets, kuru izskata iesniedzējtiesa, ir, pirmkārt, zaudējumu atlīdzināšana par šo līgumu vienas daļas neizpildi, otrkārt, šī līguma otras daļas izpilde un, treškārt, konkrētas informācijas tieši par nozarē valdošajām cenām saņemšana.
- 30 Pieņemot, ka *res judicata* spēka principam, kāds tas ir formulēts valstu tiesībās, ir konkrēti objektīvi, subjektīvi un laika ziņā pastāvoši ierobežojumi, kā arī daži izņēmumi, iesniedzējtiesa atzīmē, ka šīs tiesības nepieļauj ne tikai tieši un galīgi izlemtu pamatu pārskatīšanu nākamajā strīdā, bet arī tādu jautājumu izvirzīšanu, kas varēja tikt izvirzīti iepriekšējā strīdā, bet tas nav ticis darīts.
- 31 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka valstu tiesām ir pienākums interpretēt valsts tiesību normas cik vien iespējams tādējādi, lai ar šo normu piemērošanu tiktu sekmēta Savienības tiesību īstenošana (spriedums *Lucchini*, C-119/05, EU:C:2007:434, 60. punkts).
- 32 Protams, šim principam, ka valsts tiesības ir jāinterpretē atbilstīgi, ir noteiktas robežas. Tādējādi valsts tiesas pienākumu balstīties uz Savienības tiesību saturu attiecīgo valsts tiesību normu interpretācijā un piemērošanā ierobežo vispārējie tiesību principi, un šis pienākums nevar būt pamats valsts tiesību interpretācijai *contra legem* (šajā ziņā skat. spriedumus *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, 100. punkts, un *Association de médiation sociale*, C-176/12, EU:C:2014:2, 39. punkts).
- 33 Pamatlietā iesniedzējtiesa uzskata, ka tā ir saskārusies ar tādu ierobežojumu, uzsverot, ka atbilstoši valsts tiesībām tai “nav [...] iespējas kavēt [attiecīgo līgumu] izpildi”.
- 34 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka atbilstīgas interpretācijas princips prasa, lai valstu tiesas, ņemot vērā valsts tiesības kopumā un piemērojot tajās atzītās interpretācijas metodes, veiktu visas to kompetencē ietilpstošās darbības, lai nodrošinātu Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti un nonāktu pie risinājuma, kas atbilstu to mērķim (šajā ziņā skat. spriedumu *Dominguez*, C-282/10, EU:C:2012:33, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 35 Tādējādi, pamatojoties uz minēto, iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai tā var sniegt tādu interpretāciju, tostarp ņemot vērā, pirmkārt, šī sprieduma 28. un 29. punktā aplūkotos apstākļus (skat. pēc analogijas spriedumu *Dominguez*, C-282/10, EU:C:2012:33, 31. punkts) un, otrkārt, šī sprieduma 26. punktā

atgādināto Tiesas judikatūru, no kuras izriet, ka, lai izdarītu secinājumus no LESD 108. panta 3. punkta trešā teikuma pārkāpuma, valstu tiesas vajadzības gadījumā var uzdot veikt pagaidu pasākumus. Šajā gadījumā iesniedzējtiesai līdz ar to ir jāpārbauda iespēja uzdot veikt tādu pasākumu kā attiecīgo līgumu pagaidu apturēšana, līdz tiek pieņemts Komisijas lēmums, ar kuru izbeidz procedūru, kas varētu ļaut šai tiesai izpildīt savus pienākumus atbilstoši LESD 108. panta 3. punkta trešajam teikumam, neņemot par attiecīgo līgumu spēkā esamību.

- 36 Turklāt, lai gan iesniedzējtiesa ir uzskatījusi, ka izņēmumi no *res judicata* spēka principa, kas paredzēti Vācijas civilprocesa tiesībās, lietā nav piemērojami, ir jānorāda, ka atbilstoši ZPO 322. panta 1. punktam spriedumam ir materiālais *res judicata* spēks tikai tad, ja ar to ir izlemts ar prasību vai pretprasību izvirzītais prasījums. Tādējādi iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai tāds ZPO 322. pantā tieši minēts ierobežojums neļauj šo normu interpretēt tādējādi, ka, ja ir norādīts LESD 108. panta 3. punkta trešā teikuma pārkāpums, *res judicata* spēks attiecas tikai uz tādiem juridiskajiem prasījumiem, par kuriem tiesa ir lēmusi, un līdz ar to nav šķērslis tam, ko tiesa vēlākā strīdā spriež par tiesību jautājumiem, par kuriem šis galīgais nolēmums nav pieņemts.
- 37 Tāds pasākums, kāds ir norādīts šī sprieduma 35. punktā, vai tāda valsts tiesību interpretācija, kāda ir aplūkota šī sprieduma 36. punktā, neradītu šaubas par *Oberlandesgericht Hamm* (Federālās zemes augstākā tiesa Hammā) galīga nolēmuma *res judicata* spēku.
- 38 Ja tāds pasākums vai tāda interpretācija tomēr nebūtu iespējami, ir jāatgādina par nozīmi, kas piemīt *res judicata* principam gan Savienības tiesību sistēmā, gan valstu tiesību sistēmās. Lai nodrošinātu tiesību un tiesisko attiecību stabilitāti, kā arī pareizu tiesvedību, ir svarīgi, lai tiesu nolēmumi, kas kļuvuši galīgi pēc tam, kad izmantotas visas pārsūdzības iespējas, vai pēc tam, kad beidzies šādi pārsūdzībai paredzētais termiņš, vairs nevarētu tikt apstrīdēti (skat. spriedumus *Fallimento Olimpiclub*, C-2/08, EU:C:2009:506, 22. punkts, un *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 28. punkts).
- 39 Tādēļ Savienības tiesībās valsts tiesai ne visos gadījumos ir noteikts pienākums nepiemērot valsts procesuālos noteikumus, kas tiesas nolēmumam piešķir *res judicata* spēku, pat ja tas ļautu novērst Savienības tiesību pārkāpumu, kas izdarīts ar attiecīgo nolēmumu (spriedumi *Kapferer*, C-234/04, EU:C:2006:178, 22. punkts; *Fallimento Olimpiclub*, C-2/08, EU:C:2009:506, 23. punkts; Komisija/Slovākijas Republika, C-507/08, EU:C:2010:802, 60. punkts; *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 59. punkts, un *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 29. punkts).
- 40 Nepastāvot Savienības tiesiskajam regulējumam attiecīgajā jautājumā, *res judicata* spēka principa īstenošanas kārtība ir attiecināma uz dalībvalstu tiesību sistēmu saskaņā ar šo valstu procesuālās autonomijas principu. Taču tā nedrīkst būt nelabvēlīgāka par kārtību, kas valsts tiesībās attiecas uz līdzīgām situācijām (līdzvērtības princips), nedz arī padarīt neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt to tiesību izmantošanu, kas piešķirtas Savienības tiesību sistēmā (efektivitātes princips) (šajā ziņā skat. spriedumus *Fallimento Olimpiclub*, C-2/08, EU:C:2009:506, 24. punkts, kā arī *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 54. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 41 Saistībā ar efektivitātes principu Tiesa jau ir nospriedusi, ka ikviens gadījums, kad rodas jautājums, vai valsts procesuālā norma nepadara neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtinā Savienības tiesību piemērošanu, ir jāanalizē, ņemot vērā šīs tiesību normas nozīmi visā procesā, tās attīstību un īpatnības dažādu instanču valsts tiesās. Šajā saistībā vajadzības gadījumā ir jāņem vērā tādi valsts tiesu sistēmas pamatprincipi kā tiesību uz aizstāvību aizsardzība, tiesiskās noteiktības princips un efektīva procesa norise (šajā ziņā skat. spriedumus *Fallimento Olimpiclub*, C-2/08, EU:C:2009:506, 27. punkts, un *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 36. un 37. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

- 42 Šajā ziņā ir jānorāda, ka tāda valsts tiesību interpretācija, kāda ir aprakstīta šī sprieduma 30. punktā, var kļūt par iemeslu tam, ka uz valsts tiesas, kas šajā gadījumā ir *Oberlandesgericht Hamm* (Federālās zemes augstākā tiesa Hammā), nolēmumu tiktu attiecinātas tādas sekas, kas šajā lietā nepieļautu Savienības tiesību piemērošanu, jo valstu tiesām nebūtu iespējams izpildīt pienākumu nodrošināt LESD 108. panta 3. punkta trešā teikuma ievērošanu.
- 43 No tā izriet, ka gan valsts iestādes, gan valsts atbalsta saņēmēji varētu apiet LESD 108. panta 3. punkta trešajā teikumā paredzēto aizliegumu, bez atsaucies uz Savienības tiesībām valsts atbalsta jomā panākot spriedumu par atzīšanas prasību, kura sekas tiem galīgi ļautu turpināt attiecīgā atbalsta īstenošanu vairāku gadu garumā. Līdz ar to tādā gadījumā, kāds ir aplūkots pamatlietā, Savienības tiesību pārkāpums atkārtotos ar katru jaunu kokmateriālu piegādi un to nebūtu iespējams novērst.
- 44 Turklāt tāda valsts tiesību interpretācija var atņemt lietderīgo iedarbību šī sprieduma 21. punktā minētajai ekskluzīvajai Komisijas kompetencei izvērtēt – un to kontrolē Savienības tiesa – atbalsta pasākumu saderību ar iekšējo tirgu. Ja Komisijai, kurai Vācijas Federatīvā Republika pa šo laiku ir darījusi zināmu atbalsta pasākumu, kas ietver attiecīgos līgumus, būtu jāsecina, ka šis pasākums nav saderīgs ar iekšējo tirgu, un jāuzdod tā atgūšana, šī lēmuma izpilde būtu lemta neveiksmei, jo pret to varētu tikt iebilsts ar valsts tiesas nolēmumu, ar kuru līgumi, kuros ietverts šis atbalsts, ir atzīti par “spēkā esošiem”.
- 45 Šādos apstākļos ir jāsecina, ka valsts tiesību norma, kas neļauj valsts tiesai izdarīt visus no LESD 108. panta 3. punkta trešā teikuma pārkāpuma izrietošos secinājumus tāda valsts tiesas nolēmuma dēļ, kas ieguvis *res judicata* spēku un ir pieņemts strīdā, kuram ir cits priekšmets un kurš nav par attiecīgo līgumu valsts atbalsta raksturu, ir jāuzskata par nesaderīgu ar efektivitātes principu. Tik būtisks Savienības tiesību un, konkrēti, noteikumu valsts atbalsta kontroles jomā faktiskas piemērošanas šķērslis nevar tikt saprātīgi pamatots ar tiesiskās noteiktības principu (skat. pēc analogijas spriedumus *Fallimento Olimpiclub*, EU:C:2009:506, 31. punkts, un *Ferreira da Silva e Britto*, C-160/14, EU:C:2015:565, 59. punkts).
- 46 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Savienības tiesības tādos apstākļos kā pamatlietā nepieļauj, ka tādas valsts tiesību normas piemērošana, kurā ir paredzēts nostiprināt *res judicata* spēka principu, valsts tiesai, kas ir konstatējusi, ka tās izskatāmā strīda priekšmetā ietilpstošie līgumi ir valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, kas ticis īstenots, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punkta trešo teikumu, neļauj izdarīt visus no šī pārkāpuma izrietošos secinājumus, jo valsts tiesas nolēmumā, kas ir kļuvis galīgs, ir konstatēts, ka šie līgumi joprojām ir spēkā, pat nepārbaudot, vai ar tiem nav noteikts valsts atbalsts.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 47 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

Savienības tiesības tādos apstākļos kā pamatlietā nepieļauj, ka tādas valsts tiesību normas piemērošana, kurā ir paredzēts nostiprināt *res judicata* spēka principu, valsts tiesai, kas ir konstatējusi, ka tās izskatāmā strīda priekšmetā ietilpstošie līgumi ir valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, kas ticis īstenots, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punkta trešo teikumu, neļauj izdarīt visus no šī pārkāpuma izrietošos secinājumus, jo valsts tiesas nolēmumā, kas ir kļuvis galīgs, ir konstatēts, ka šie līgumi joprojām ir spēkā, pat nepārbaudot, vai ar tiem nav noteikts valsts atbalsts.

[Paraksti]